

НОВА ФРАНЦУСКО-СРПСКА ИСТРАЖИВАЊА

La France et La Serbie, les Défis de l'amitié éternelle / Француска и Србија, Изазови вечної пријателства, уредници: Александра Колаковић и Саша Марковић, Институт за политичке студије, Београд 2021

У последњих неколико година појавило се више монографских студија који се баве француско-српским односима. Специфичност односа ових двеју земаља које нису географски блиске, а које су културно и језички потпуно различите условила је појаву различитих интерпретација односа ових земаља. Иако понекад политички на супротним странама, међусобни културни утицаји ових двеју земаља још увек нису у потпуности проучени, што нам ова монографија, објављена на француском језику, под насловом *Француска и Србија, Изазови вечної пријателства* то и показује.

Монографија обухвата научне радове двадесет и два истраживача из Србије и Француске, Румуније, Бугарске, Италије и др. који су презентовани на научном скупу одржаном јуна месеца 2019. године у организацији Института за политичке студије из Београда и Универзитета Сорбона, поводом обележавања 180 година од успостављања дипломатских односа између Француске и Србије.

Иако овај зборник радова није формално подељен, у њему се учествувају две скупине текстова, прва која се односи на војну и политичку сарадњу Француске и Србије и други део који обухвата радове који третирају културне везе. У монографији свакако је највише радова који се баве војном сарадњом између Француске и Србије. Тако у раду др Уроша Татића из Историјског института из Београда сазнајемо да Француска није желела да се криза из Отоманског царства након битке код Садове (3. јула 1866. године) прошири на Европу. Периодом од краја Француско-пруског рата до почетка Великог рата бави се Мари Хаслер са Универзитета из Лорене. У свом раду испитује утицај Француске на индустријализацију у Србији, тј. на успостављање железничке мреже у Србији након Берлинског конгреса. Ксенија Смолковић са Сорбоне I истражује како је Србија представљена у француским часописима *L'Humanité* и *La Croix*. Између 1903. и 1908. године Србија је у овим листовима различито виђена. Док *L'Humanité* има критички став према царској Русији и њеној политици, нарочито за време руско-јапанског рата, *La Croix* подржава ову земљу. Маријана Стамова из Бугарске академије наука и уметности такође се бави питањима везаним за однос Француске према Бугарској и Србији у првим годинама двадесетог века. У свом чланку ауторка испитује интерес француских наставника и универзитетских професора за живот на Балкану и како су Бугарска и Србија виђене у њиховим очима и како је отварање Школе за оријенталне језике

у Паризу допринело ширењу вести о Балкану у Француској. Биљана Стојић са Института за политичке студије из Београда бави се Скадарском кризом и показује важност ове кризе у међународним оквирима, док нас Душица Бојић из Историјског музеја Србије у свом раду подсећа да односи Француске и Србије данас не личе на оне из Великог рата, али и на чињеницу да богата архивска грађа сведочи и данас о важности ових односа за стварање савремене српске државе и интелигенције. Подсећајући читаоце на неколико хиљада српских ученика који су своје школовање завршили управо у Француској након Великог рата, на чињеницу да је Народна банка Србије управо тамо основана и на везе српских династија са Француском, ауторка нас подсећа на важан део наше прошлости и отвара могућност да се овим периодом позабаве и истраживачи других научних дисциплина. Др Флорин Тукану са Универзитета у Букурешту представља србофилију и франкофилију у Румунији од 1914. до 1916. године и то на примеру румунског универзитетског професора, бившег француског ђака Николаја Јорге, који је често у својим списима и говорима истицао своју љубав према Србији и Француској, нарочито у годинама балканских ратова и Првог светског рата. Др Ђордано Мерлико са Института за политичке студије из Рима, из визуре италијанске политике, даће нам један другачији поглед на то како је Француска са својим савезницима учествовала у стварању Југославије, док Александар Лукић из Института за савремену историју Србије показује утицај француске мисли на српске републиканце у периоду од 1920. до 1926. године. Наредни чланак аутора са Сорбоне Оливијеа Дарда бави се десничарским француским и српским (југословенским) партијама од краја Првог светског рата до 1930. године. Далибор Денда из Института за стратешка истраживања из Београда проучава француске намере за отварање балканског фронта на Балкану 1939–1940. Ратомир Миликић са Института за савремену историју из Београда у свом раду бави се сарадњом владе Краљевине Југославије у егзилу са Француском за време Другог светског рата, док пуковиник Миљан Милкић са Института за стратешка истраживања испитује политичко-војне односе Југославије и Француске у контексту Тршћанске кризе (1945–1954).

Рад Александре Колаковић са Института за политичке студије из Београда, у ком ауторка показује како је нова Југославија представљена у Француској од 1945. до 1973. године представља увертуру у други део монографије који обухвата радове који се баве културним везама Француске и Србије. Треба напоменути да су уредници овог важног зборника дали прилику и простор и младим истраживачима да у њему презентују своја истраживања. Наима Беркан, докторанткиња са Сорбоне обрађује у свом истраживању рецепцију једног од најпознатијих југословенских филмова – *Скуйљачи њерја* – у Француској, док Велимир Младеновић, докторанд новосадског универзитета, испитује рецепцију српског

и југословенског сликарства у француском комунистичком часопису *Француска књижевност* (*Les Lettres françaises*). Др Саша Марковић са Сорбоне бави се француском левичарском интелигенцијом и њеним односом према југословенској мисли у периоду од 1963. до 1968. године.

Следећа два рада, аутора Марка Пејковића из Института за политичке студије из Београда и Душана Гујанчића из истог института проблематизују питање француске и српске деснице, утицај француског десничарског мислиоца Шарла Мораса на српског политичара Момира Николића. Рад Душана Гујанчића бави се и вредносним питањима француске и српске деснице и факторима који их раздвајају или приближавају.

Последња три рада баве се приступањем Србије Европској унији, улози коју Француска као једна од најважнијих земаља у тој групацији има и који се све изазови пред нашу земљу постављају на том дугом путу. Небојша Вукадиновић са Универзитета у Дижону бави се улогом Француске у процесу приступања Србије ЕУ, као и Душко Лопандић из Министарства спољних послова Републике Србије, који наглашава да су мишљења изнета у раду само његово лично запажање. Зборник затвара рад др Јелене Тодоровић Лазић из Института за политичке студије из Београда који се бави модернизацијом државне администрације у Републици Србији и каква је улога Француске у том процесу.

Иако смо на објављивање овог зборника радова чекали више од две године, чланци који се налазе испред читалаца свакако представљају важан извор нових информација и погледа на француско-српске односе. Као што смо видели, у овом зборнику налазе се радови који обрађују скоро све теме које се тичу односа двеју земаља: политичке и војне везе, културну дипломатију, рецепцију српских филмова у Француској. Будући да су сви радови на француском језику, овим путем позивамо издавача да неке од одабраних радова објави и са преводом на српски језик како би шири јавност могла да се упозна са овим важним и занимљивим истраживањима.

Велимир Д. МЛАДЕНОВИЋ
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Докторске студије
velimir.mladenovic@gmail.com